

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi: № BD-60910100-1.3.3
2024 yil “ _____ ” avgust

**ORTOPEDIK STOMATOLOGIYA PROPEDEVTIKASI
FANI DASTURI**

Bilim sohasi: 900000 - Sog‘liqni saqlash
Ta’lim sohasi: 910000 - Sog‘liqni saqlash
Ta’lim yo’nalishlari: 60910100 – Stomatologiya ishi

TERMIZ – 2024

Fan/Modul kodi OSP12308		O'quv yili 2024-2025	Semestr 3-4		ECTS - Kreditlar 8	
Fan/modul turi Majburiy		T a'lim tili O'zbek			Haftadagi dars soatlari 6-2	
1.	Fanning nomi	Semestr	Auditori ya mashg'ul otlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Ortopedik stomatologiya propedevtikasi	2	60	60	120	
	Ortopedik stomatologiya propedevtikasi	3	60	60	120	
2.	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>1.1. Fanning maqsadi – I. Fanning mazmuni- talabalarni klinik fikrlash qobiliyatini o'stirishga qaratilgan uslublarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali, ya'ni tish qattiq to'qima va tish qatorlari nuqsonlarining kelib chiqish sabablari, rivojlanish mexanizmlari, klinikalari, tashxis va qiyosiy tashxislari va davolash usullari hamda ularni oldini olish chora-tadbirlarini o'rgata borish va shakllantirishdan iborat</p> <p>Fanning vazifasi – talabalarni sog'lom turmush tarzini targ'ibot qilish; modul sohasiga taalluqli tish qattiq to'qima kasalliklari tashxisi va qiyosiy tashxisi bosqichlarini, davolash va profilaktika usullarining zaruriy jihatlari to'g'risida ma'lumot berish; talabani klinik fikrlash qobiliyatini o'stirishga qaratilgan standartga mos amaliy ko'nikmalarni assistent-talaba, talaba-fantom, talaba-volontyor(bemor) uslubidli avtomatizm darajasiga yetkazish.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p style="text-align: center;"><u>2 - semestr</u></p> <p>1-mavzu. Stomatolog tish sozlash texnigi ish joyini tashkil qilishning ergonomik asoslari. Ortopedik stomatologiya tarixi. Deontologiya. Sterilizatsiya va dezinfektsiya. Yatrogenik va yuqumli kasalliklarning (OIV infeksiyasi, "V" gepatiti va boshqalar) oldini olish Ortopedik stomatologiyada qo'llaniladigan asbob va uskunalar.</p> <p>2-mavzu. Protez bilan bog'liq tish protsessining anatomik va fiziologik xususiyatlari. Yuqori va pastki jag', alveolyar o'siqlar. Og'iz</p>					

	<p>bo'shlig'ining shilliq, qavati. Periodontning anatomik va funksional xususiyatlari.</p>
--	--

3-mavzu. Artikulyatsiya va okklyuziya, uning turlari. Chaynov va yuz mushaklari. Temporomandibulyar bo‘g‘im (ChPJB). Pastki jag‘ning biodinamikasi. Pastki jag‘ harakatini tasvirlab beradigan asboblari. Yuzning yoysimon aylanasi

4-mavzu. Okklyuziya turlari: markaziy, lateral, oldingi. Markaziy okklyuziyani belgilari. Tishlov. Tishlov turlari.

5-mavzu. Tekshirishning asosiy va qo‘shimcha usullari. Bemorni tashqi tekshiruv. Og‘iz bo‘shlig‘ini tekshirish. Apparatura tekshirish usullari (termometriya, densitometriya, elektrometriya, galvanometriya, LDF, reografiya, fotopletismografiya, polyarografiya, exosteometriya, pH-o‘lchash, rentgenografiya va boshqalar).

6-mavzu. Chaynash bosimi va chaynash samaradorligini aniqlash usullari. ChPJB diagnostikasi usullari.

3 - semestr.

1-mavzu. Ortopedik stomatologiyada ishlatiladigan asosiy xom-ashyolar.

Stomatologiyada qo‘laniladigan xom-ashyolar asosiy xususiyatlari (mexanik, texnologik, fizik-kimyoviy, biologik va boshqalar), ularga qo‘yiladigan talablar. Metallarning qotishmalari, polimerlar.

2-mavzu. . Keramika, sitallar, keramerlar, dioksid tsirkoniy. CAD- CAM tizimi.

3 3-mavzu. Ortopedik stomatologiyada ishlatiladigan yordamchi xom-ashyolar: shakl beruvchi, abrazivlovchi, sayqallaydigan va boshqalar.

4-mavzu. Qolip oluvchi xom-ashyolar, jag‘larning qoliplari va modellari. Qolip oluvchi xom-ashyolarga qo‘yiladigan talablar va ularning tasnifi. Qolip oluvchi xom-ashyolarni qiyosiy baholash va tanlash.

5-mavzu. Anatomik va funktsional qoliplar, birlamchi va ikkilamchi qoliplar. Sifatli qolipni baholash mezonlari.

6-mavzu. Turli xil modellarni olish usullari. Ikki qavatli qolipni olish turlari: ikki bosqichli va bir bosqichli usulda.

■ **III. Amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar** ■ *Amaliy mashg‘ulotlar mavzulari ro‘yxati:*

2-semestr

1-mavzu. Ortopedik stomatologiya xonasining tashkil qilinishi bilan tanishish. Vrach-stomatologning ish joyini tashkillashtirishdagi ergonomik asoslar. Kasb bilan tanishuv. Stomatologik xonani (bo‘limni) va tish texnik laboratoriyasini tashkillashtirish. Sanitariya va gigienik me‘yorlar. Sterilizatsiya va dezinfektsiya. Xodimlarning himoya anjomi. Yatrogen va infeksiyon kasalliklar OIV-infeksiya, gepatit “V” va boshqalarning profilaktikasi.

22-mavzu. Ortopedik stomatologiya amaliyotida qo'llaniladigan tibbiy asbob - uskunalar. Stomatologik qurilmalarning turlari (SK). Stomatologik qurilmalarni

ishga tayyorlash. Vrach yordamchisi bilan "to'rt qo'llab" ishlashdagi asosiy tushunchalar. Turbinali qo'l tutqichlar, mikromatorlar, havo-suv sovutish sistemasi, so'lak so'ruvchi, chang yutuvchi va boshqa moslamalar bilan ishlash xususiyatlari. Birlamchi bemorlarning ko'rigida va boshqa davolash bosqichlarida qo'llaniladigan asboblarning to'plami. Texnika xavfsizligi.

3-mavzu. Protezlashga bog'liq tish-jag' tizimining anatomik va fiziologik xususiyatlari. Chaynash apparati skeleti. Yuqori va pastki jag', alveolyar o'siqlar. Chaynash va yuz mushaklari. Og'iz bo'shlig'ining shilliq qavati. Yuqori va pastki jag' tishlarining anatomik shakillarini mumdan yasash (modellastirish). O'ng va chap tomondagi tishlarni bir-biridan farqi.

4 4-mavzu. : Tishlarning anatomiyasi va gistologiyasi. Tish, alveolyar va bazal yoylar haqida tushuncha. Okklyuzion egri va okklyuzion tekislik. Tish yoylarining hakllari. Tish va tish yoylari. Periodont to'qimasinin anatomik va funktsional xususiyatlari. Tishlarning biofizikasi. Tish qatorlari barqarorligini ta'minlovchi omillar.

5 5-mavzu. Chakka - pastki jag' bo'g'imining (ChPJB) tuzilish xususiyatlari. Pastki jag'ning biodinamikasi. Tish jag' tizimi barcha qismlarining o'zaro munosabati. Chaynashda va uzib olishda pastki jag'ning chaynov harakatlaridagi bosqichlar. Chaynov mushaklarning absolyut kuchi. Chaynash bosimi. Pastki jag'ning nisbiy tinch holati.

6-mavzu. Artikulyatsiya, okklyuziya. Okklyuziya turlari: markaziy, oldingi, yon (o'ng, chap). Yuqori va pastki jag' tishlari qatorining o'zaro munosabati. Yuqori va pastki jag'larning o'zaro munosabati. Tishlarning jiplashuv belgilari. Prikus (tishlov). Tishlov turlari. Fiziologik va patologik tishlov belgilari. Talabalardagi tishlov turlarini aniqlash

7-mavzu. Pastki jag' harakatini amalga oshiruvchi apparatlar (oklyudator, artikulyator). Uch nuqtali kontakt haqida tushuncha. Litsevaya duga.. **8-mavzu.** Tadqiqotning asosiy usullari. Ma'lumotlarni to'plash (anamnez). Bemorni tashqi tekshiruv. Mushaklar, limfa tugunlari va so'lak chiqarish yo'llarini paypaslash. Og'iz bo'shlig'ini tekshirish. Tish va tishlar qatorini tekshirish xususiyatlari.

9-mavzu. Patologik tish cho'ntagining chuqurligini aniqlash. Patologik tish harakatchanligi, uning darajalari. Perkussiya turlari. Tish harakatchanligini va implantat barqarorligini aniqlash usullari (ISQ). Tishsiz alveolyar suyakni tekshirish. Diagnostik modellarni o'rganish .

10-mavzu. : Ortopedik stomatologiya klinikasida bemorlar uchun qo'shimcha tadqiqot usullari. Uskuna yordamida sinovlar (termometriya, densitometriya, elektrodontometriya, galvanometriya, LDF, reografiya, fotoplyatizmografiya, polyarografiya, exoostometriya, pH metriya).

11-mavzu. Rentgenografiya va uning turlari.

12-mavzu. : Chaynash bosimini va chaynash samaradorligini aniqlash usullari. Gnatodinamometriya. Odontoparodontogramma. Chaynash samaradorligini aniqlash sinamalari. Pastki jag' harakatlarini va mushaklarning funktsional holatini yozib olish usullari (mastikatsiografiya, elektromiografiya, miotonometriya,

miografiya). Chakka - pastki jag' bo'g'imini tekshirish..

13-mavzu. Protezlash turlari. Tish protezlarning tasnifi. Ortopedik stomatologiya amaliyotida qo'llaniladigan tish protezlari .

14-mavzu. Kasallik tarixining tibbiyot va yuridik (huquqiy) hujjat sifatidagi ahamiyati. Tishlarning protezini tayyorlash uchun yoziladigan hujjatini to'ldirish xususiyatlari. Ortopedik davolashning rejasi va maqsadi. Stomatologik tashxis (diagnoz) qo'yish. Diaqnozni aniqlash. Nozologik shakllar.

15-mavzu. Ortopedik stomatologiya amaliyotida ishlatiladigan asosiy va qo'shimcha xom-ashyolar. Metall qotishmalari. Kuyish, shtamplash, kavsharlash jarayonlari, ular uchun ishlatiladigan metall qotishmalari.

3-semestr

1-mavzu. Polimerlar. Ortopedik stomatologiya amaliyotida ishlatiladigan plastmassalar, ularning turlari. Plastmassa qo'llanilishi texnologiyasi. Polimerizatsiya jarayoni

2-mavzu Kompozitlar, kompomerlar va keramerlar. Kompozitsion xom ashyolar tasnifi. Nur ostida qotadigan va qoplash (oblitsovka) uchun qo'llanildigan kompozit xom ashyolar. Ortopedik stomatologiyada ishlatiladigan tsementlar

3-mavzu. Chinni. Texnik va tibbiy xususiyatlar. Kimyoviy tarkibi, fizik va mexanik xususiyatlari. Press-keramika va sitallar.

4-mavzu. Dioksid tsirkon. CAD-CAM tizimi.

5-mavzu Stomatologiya laboratoriyasida ishlatiladigan yordamchi xom ashyolar tasnifi. Modellash uchun qo'llaniladigan xom ashyolar

- 6-mavzu.** Stomatologiya laboratoriyasida ishlatiladigan qoliplovchi formovochnye), oqartiruvchi, abraziv va boshqa yordamchi materiallar.
- 7-mavzu** Qolip oluvchi xom ashyolarning tasnifi. Qolip oluvchi xom ashyolarga qo'yiladigan uchun talablar. Qolip oluvchi xom ashyolarni qiyosiy baholash va qolip oluvchi xom ashyoni tanlash.
- 8-mavzu.** Qoliplar va ularning tasnifi. Anatomik va funktsional qoliplar Ikki qavatli qolipni olish - ikki bosqichli va bir bosqichli usulda.
- 9-mavzu.** Modellar, modellarning tasnifi. Maksudlari bo'yicha modellarning turlari. Gipsli modellar (ishlaydigan, yordamchi, diagnostik, kombinirlangan). Modellarga qo'yiladigan talablar. Modellashtirish uchun ishlatiladigan xom ashyolar.
- 10-mavzu.** Kombinirlangan modellar. Kombinirlangan modellarni ishlab chiqarish usullari. Modellarni okklyudator va artikulyatorlarga gipslash.
- 11-mavzu.** Tish tojining qisman yemirilishi. Qattiq to'qimalarning shikastlanish tasnifi. Etiologiyasi, patogenezi, klinik ko'rinishi.
- 12-mavzu.** Tish nuqsonlarining halqaro tasnifi, bo'shliqlar joylashgan joyning harf

bilan belgilash. Blek bo'yicha bo'shliqlar tasnifi. Melikevichga ko'ra IROPZ.

13-mavzu. Tishlarning qattiq to'qimalari zararlangan bemorlarni tekshirish usullari.

14-mavzu. Og'iz bo'shlig'ini protezlashga tayyorgarlik. Tishlarning qattiq to'qimalarini charxlash usuli (texnikasi). Tishlarni charxlash paytida ishlatiladigan asboblardan, olmos va boshqa charxlash vositalari to'plami. Suv- havo sovutish tizimi.

Charxlash paytida tishlarning qattiq va yumshoq to'qimalaridagi o'zgarishlarni nazariy izohlash. Tishlarning qattiq to'qimalari uchun xavfsizlik zonalari.

15-mavzu. Anesteziya usullari (mahalliy, o'tkazgich). Anesteziya uchun ishlatiladigan dori vositalari. Fantomlar bilan ishlash. Fantomlarda tishlarni charxlash.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

2 – semestr

1. Zamonaviy stomatologik qurilmalar turlari.
2. Ergonomika qoidalari.
3. Bemorni ortopedik stomatologik qabul qilish. Deontologiya.
4. Protezlash ahamiyati bo'lgan tish-jag' tizimining anatomo-fiziologik xususiyatlari.
5. Bemorlarni zamonaviy tekshirish usullari.
6. Rentgenologik tekshirish usullari.
7. Turli modellar qo'yish usullari.

3 – semestr

1Chinni, uning fizik, kimyovi va texnologik xossasi.

2Esetikni tiklovchi ortopedik konstruksiyalar 3CAD-CAM tizimining imkoniyatlari.

4 Patologik yemirilish uchragan bemorlarda ortopedik konstruksiyaga ko'satma
5Zamonaviy qolip oluvchi xomashyolar tasnifi.

6Anesteziya uchun ishlatiladigan zamonaviy xom-ashyolar.

7Charxlash uchun ishlatiladigan asboblardan. Ularga bo'lgan talablar.

8Patologik yemirilish uchragan bemorlarda ortopedik konstruksiyaga ko'satma

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar

Ortopedik stomatologiya modul(fan)i bo'yicha mustaqil ish auditoriya va auditoriyadan tashqari o'tkaziladi.

Talaba mustaqil ishini tashkil etishda quyidagi shakllardan foydalaniladi:
auditoriya mashg‘ulotlaridan tashqari trenajer, mulyaj va simulyasion

	<p>zallarida/markazlarida tasdiqlangan amaliy ko'nikmalarni pedagog nazoratida son va sifat jihatdan bajarish va amali ko'nikmalarni o'zlashtirish daftarlarida aks ettirishi, mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular auditoriyadan tashqarida o'tkaziladi.</p> <p><i>Ortopedik restavrasion stomatologiya moduli bo'yicha kurs ishi o'quv rejasida ko'zda tutilmagan.</i></p>
<p>3.</p>	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <p>Klinik restavratsion stomatologiya moduli bo'yicha klinik amaliyotni o'tish davrida talabalar quyidagi amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishlari ko'zda tutilgan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Og'iz bo'shlig'i daxliz qismini ko'zdan kechirish. 2. Xususiy og'iz bo'shlig'ini ko'zdan kechirish. 3. Perkussiya o'tkazish. 4. Og'iz bo'shlig'i to'qimalarini palpatsiya qilish. 5. Chaynov va yuz mushaklari palpatsiyasi 6. Temporomandibulyar bo'g'im palpatsiyasi 7. Oklyuziya turlari aniqlash 8. Markaziy tishlov turini modelini tayyorlash 9. Chaynash bosimi va chaynash samaradorligini aniqlash 10. Keramika konstruksiyasi mexnizmi 11. Patologik yemirilishda tish qattiq to'qimasini restavratsiya qilishning klinik bosqichlari. 12. Ponasimon nuqson, nekroz va tish qattiq to'qimasi eroziyasida tish qattiq to'qimasini restavratsiya qilishning klinik bosqichlari. 13. Tishlarni mexanik va kimyoviy jarohatlarida tish qattiq to'qimasini restavratsiya qilishning klinik bosqichlari.
<p>4.</p>	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: □ ma'ruzalar;</p> <ul style="list-style-type: none"> • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blis-so'rov; • guruhlarda ishlash; □ taqdimotlarni qilish; • jamoa bo'lib ishlash.

5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish,</p>
	yakuniy nazorat bo‘yicha test topshirish.
6.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Akbarov A.N., Xabilov N.L., Arslanov O.U., Usmonov F.K., Ziyadullaeva N.S. Olinmaydigan tishlar bilan protezlash, Darslik. Toshkent. 2018 y. 2. Акбаров А.Н., Хабилов Н.Л., Арсланов О.У., Усмонов Ф.К., Зиядуллаева Н.С. Протезирование несъемными зубными протезами, Учебник. Тошкент.2018 у. 3. Irsaliev X.I., Nigmatov R.N., Xabilov N.L. Ortopedik stomatologiya, Darslik. Toshkent. 2011 y. 4. Irsaliev X.I., Raxmonov X.Sh., Xabilov N.L., Safarov M.T., Rahmatullaev F.T. Ortopedik stomatologiya propedeutikasi, Darslik. Toshkent. 2006 y. <p style="text-align: center;">Qo‘shimcha adabiyotlar:</p> <p>Qo‘shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Трезубов В.Н. и др. Ортопедическая стоматология. Прикладное материаловедение, Учебник. Москва. 2014 г. 2Трезубов В.Н., Щербаков А.С., Мишнев Л.М.. Ортопедическая стоматология. Пропедевтика и основы частного курса. Учебник. Москва. 2014 г. 3Herbert Shillingburg. Fundamentals of Fixed Prosthodontics. USA, 2012 y. 4Жулев Е.Н., Курякина Н.В., Митин Н.Е. Ортопедическая стоматология. Фантомный курс. Москва. 2011 г. 5. Ортопедическая стоматология, Учебник. Москва. 2011 г. <p style="text-align: center;">Internet saytlari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.ziyonet.uz 2. http://www.edu.uz 3. www.tma.uz 4. www.lex.uz 5. https://studfiles.net/ 6. https://hirurgiya.vrachirf.ru/ 7. https://www.twirpx.com/files/science/medicine/surgery/operative/ 8. http://www.booksmed.com/hirurgiya. 9. http://medicalency.com/index-148.htm21.

7.	Fan dasturi Termiz iqtisodiyot va servis universiteti O'quv-uslubiy kengashining 2024-yil 29-avgustdagi 4-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: Mamatraimov O` – Tibbiyot fakulteti Tibbiy klinik fanlar kafedrasida assistenti

9.

Taqrizchilar:

Tastanova G.N - t.f.d., dosent

Xudayqulov B.Q. - t.f.n., dosent Tibbiyot fakulteti Tibbiy klinik fanlar kafedrası mudiri